

ORTAÖĞRETİM

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ

5. ÜNİTE KUR'AN'A GÖRE HZ. MUHAMMED

NELER ÖĞRENECEĞİZ?

- 1. Hz. Muhammed'in Beşerî ve Peygamberlik Yönü**
- 2. Hz. Muhammed'in Örnekliği**
- 3. Kültürümüzde Hz. Muhammed ve Ehlibeyt Sevgisi**
- 4. Kur'an'dan Mesajlar**

5.1. Hz. Muhammed'in Beşerî ve Peygamberlik Yönü

- Sizce Hz. Peygamberin beşeri ve peygamberlik özelliklerini bilmek bize ne kazandırır?

- Hz. Muhammed'i (sav) her yönüyle tanımak için onun yaşadığı dönem hakkında bilgi sahibi olmak gerekir.
- Onun beşerî özelliklerini ve peygamberlikle ilgili görevlerini bilmek, onu anlamak açısından önemlidir.

Hz. Muhammed'in Yaşadığı Çevre

- Arap Yarımadası'nın en önemli şehri Hz. Peygamber'in dünyaya geldiği Mekke'dir.
- Kâbe'nin bu şehirde bulunması, hac ve umre ibadetinin burada yapılması, coğrafi konumu ve ticari bir merkez oluşu gibi özellikleri dolayısıyla Mekke diğer şehirlerden ayrı bir öneme sahipti.

- Mekke ve çevresinde **bedevilik** ve **hadarilik** olmak üzere iki farklı yaşam tarzı vardı.
- Göçebe olarak yaşayan bedeviler daha çok hayvancılık ve ticaretle, yerleşik olarak yaşayan hadariler ise ticaret ve tarımla uğraşırdı.
- Araplarda kabile üyeleri arasındaki bağlar çok güçlüydü, kabileden birine yapılan kötülük tüm üyelere yapılmış sayılırdı.

- Hz. Muhammed'in (sav) doğduğu dönemde Araplar arasında şiir ve hitabet yaygındı. Şairler, mensubu bulunduğu kabilenin rehberi, kâhini ve bilgini kabul edilirdi.
- Araplar hitabete önem verir ve çocuklarını bu konuda yetiştirirlerdi.
- Bu dönemde bilgi genellikle sözlü olarak nesilden nesile aktarılır; yazı, hafızaya yardımcı olarak kabul edilirdi.

- Arap toplumunda insanlar hür, köle ve mevali olmak üzere üç sınıfa ayrılırdı.
- Toplumda belli bir statüye sahip olmayan kadınlara değer verilmez, kız çocuğuna sahip olmaktan utanç duyulurdu.
- Çoğunluğunu putperestlerin oluşturduğu toplumda Hristiyanlık, Yahudilik gibi farklı dinî inanışlar da bulunurdu. Tevhit inancını benimseyen az sayıda hanif de vardı.

Cahiliye Dönemi

Batıl inanç, tutum ve davranışların hâkim olduğu İslam öncesi dönem, Cahiliye Dönemi olarak isimlendirilir.

Bu döneme cahiliye denmesinin bazı sebepleri:

- Allah'a (cc) şirk koşulması
- Putlara tapılması
- Kız çocuklarının diri diri gömülmesi
- Güçlülerin zayıfları ezmesi
- Çapulculuk ve yağmacılığın yaygın olması

- İslam'ın gelişiyle birlikte cahiliye âdetlerinden olan ırkçılık, faizcilik, falcılık, kibir, taassup, kumar, içki, kan davası, zulüm gibi birçok olumsuz tutum ve davranışla mücadele edilmiştir.
- İslam, cahiliye anlayışı yerine güzel ahlakın, adaletin ve ihsanın hâkim olduğu bir toplum oluşturmayı hedeflemiştir.

Hz. Muhammed'in Beşerî Yönü

- İnsanlığa rehber olarak gönderilen tüm peygamberler, her beşer gibi doğmuş, belli bir süre yaşamış ve ardından bu dünyadan göçmüşlerdir.

“De ki ben sadece sizin gibi bir beşerim, bana ilahınızın tek ilah olduğu vahyedilmiştir, doğruca O'na yönelin O'ndan bağışlanma dileyin. Allah'a ortak koşanların vay hâline!”

(Fussilet 41/6)

- Peygamberlerin sonuncusu Hz. Muhammed (sav) de her insan gibi doğmuş, büyümüş ve vefat etmiştir.
- O, öksüz ve yetim kalmış, geçimini sağlamak için çalışmış, evlenmiş, çocukları olmuş, zaman zaman hastalanmış, bu dünyanın çeşitli zorluklarıyla karşılaşmıştır.

“Zaten kendilerine hidayet rehberi geldiğinde insanların (buna) inanmalarını sırf ‘Allah, peygamber olarak bir beşeri mi gönderdi?’ demeleri engellemiştir. Şunu söyle, eğer yeryüzünde yerleşmiş gezip dolaşan melekler olsaydı, elbette onlara gökten, peygamber olarak bir melek gönderirdik.”

(İsra 17/94)

Hz. Muhammed'in Peygamberlik Yönü

- Yüce Allah, insanların hem dünya hem de ahiret hayatlarında mutlu olabilmeleri için onlara peygamberler göndermiş ve doğru yolu göstermiştir.
- Hz. Muhammed (sav) de Allah (cc) tarafından insanlığa gönderilmiş bir peygamberdir.

“Nitekim kendi aranızdan size ayetlerimizi okuyan, sizi her kötülükten arındıran, size kitap ve hikmeti öğreten, ayrıca bilmediklerinizi de öğreten bir peygamber gönderdik.”
(Bakara 2/151)

- Hz. Muhammed (sav) için Allah (cc) Kur'an-ı Kerim'de hatemünnebiyyin (peygamberlerin sonuncusu) ifadesini kullanır.
- Hz. Peygamber için yine aynı anlama gelen hatemülenbiya sıfatı da kullanılır. Hz. Muhammed'den (sav) sonra peygamber gelmeyecektir.
- Hz. Âdem ile başlayan İslam, Hz. Muhammed'le (sav) kıyamete kadar devam edecek olan son hâlini almıştır.

- Allah'ın (cc) emirlerini tebliğ etmek, açıklamak, bu emirler doğrultusunda yaşamak ve diğer insanlara örnek olmak peygamberlerin sorumluluklarındandır.
- Hz. Muhammed (sav) hayatının son anına kadar bu sorumluluklarını yerine getirmiş ve insanlığa rehberlik etmiştir.

Nübüvvet

Yüce Allah'ın gönderdiği vahyi, emir ve yasakları insanlara duyurma; söz, tutum ve davranışlarıyla açıklama makamı olan peygamberlik vazifesine nübüvvet denir.

Hız. Muhammed'in Peygamberlik Görevleri

- **Tebliğ:** Hz. Muhammed'in (sav), Allah'tan (cc) gelen ilahi hükümlerin hiçbirini gizlemeden, eksiltmeden ve herhangi bir ilavede bulunmadan insanlara bildirmesidir.

“Peygamberin görevi tebliğ etmekten ibarettir. Allah ise açıkladığınızı da gizlediğinizi de bilir.”

(Maide 5/99)

- **Tebyin:** Bir şeyin açıklığa kavuşturulması, anlatılması, bir şeyin delil getirilerek ispatlanmasıdır. İslam dininin ilk kaynağı olan Kur'an-ı Kerim'in açıklanması anlamına gelen tebyin, Hz. Muhammed'in (sav) vahiyle ilgili peygamberlik görevlerinden biridir.

“(O peygamberleri) apaçık belgeler ve kitaplarla gönderdik. İnsanlara kendilerine indirileni açıklamak ve onların da (üzerinde) düşünmeleri için sana bu Kur'an'ı indirdik.”

(Nahl 16/44)

- **Teşri:** Hz. Muhammed'in (sav) çeşitli konularda hüküm koyma yetkisidir.

“Allah ve Resulü bir işe hüküm verdiği zaman, inanmış bir erkek ve kadına o işi kendi isteklerine göre seçme hakkı yoktur. Her kim Allah ve Resulüne karşı gelirse apaçık bir sapıklığa düşmüş olur.”
(Ahzab 33/36)

- **Temsil:** Hz. Muhammed'in (sav), İslam'ı anlama ve yaşama konusunda insanlar için en güzel örnek olmasıdır. Hz. Muhammed (sav), vahyin ilk muhatabı olarak İslam'ı en iyi şekilde anlamış ve yaşamıştır.

“Ant olsun, Allah'ın Resulünde sizin için, Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı uman, Allah'ı çok zikreden kimseler, için güzel bir örnek vardır.”

(Ahzab 33/73)

5.2. Hz. Muhammed'in Örnekliği

- Sizce insan neden başka birini kendisine rol model alma ihtiyacı duyar?

- İnsanlara belli inanç ve değerlerin benimsetilmesinde soyut anlatımdan çok somut örneklerin etkili olduğu bilinmektedir. Bu sebeple ilahi kitaplardaki emir ve yasakların nasıl uygulanacağını göstermek için bir rehber ihtiyacı vardır.

“İşte o peygamberler, Allah'ın hidayete erdirdiği kimselerdir. Şu hâlde onların rehberliğine uy...”

(Enam 6/90)

- Peygamberler kendilerine vahiy yoluyla bildirilen inanç, ibadet, ahlak ve sosyal hayatla ilgili ilkeleri insanlara tebliğ ederler. Ayrıca bu ilkelerin anlaşılması ve uygulanması hususunda da insanlara örnek olurlar.

- Hz. Muhammed'in (sav) örneklği Kur'an-ı Kerim'de üsveihasene olarak ifade edilir.

Üsveihasene

Üsveihasene, Hz. Muhammed'in (sav) hayatın her alanında insanlar için en güzel örnek olması anlamındaki sıfatıdır.

“Size iki şey bıraktım, onlara tutunduğunuz sürece sapmazsınız: Allah’ın kitabı ve peygamberinin sünneti.”

(Muvatta, “Kader”, 3)

Sünnet

Gidişat, huy, davranış, yol, yöntem gibi anlamlara gelen sünnet, Hz. Peygamber'in söz, fiil ve onaylarıdır.

- Hz. Peygamber, hayatın her alanında nasıl davranmaları gerektiği konusunda söz ve filleriyle Müslümanlara rehberlik etmiştir.

“Ant olsun ki içlerinden kendilerine Allah’ın ayetlerini okuyan, onları arındıran, onlara kitap ve hikmeti öğreten bir peygamber göndermekle Allah, müminlere büyük bir lütufta bulunmuştur...”

(Ali İmran 3/164)

Hız. Muhammed ve Gençler

- Hz. Peygamber gençlerle iletişimde de en güzel örnektir.
- O, gençlerle iletişimin temeline güven, sevgi, saygı, dostluk, dayanışma, merhamet ve samimiyeti yerleştirmiştir.

“İnsanlar içinde Yüce Allah'ın en sevdiği kimse, kötülükleri terk edip, iyiliklere yönelen gençtir.”

(Ebu Davud, “Salat”, 26)

- Hz. Peygamber, gençlerle ilişkilerinde onların duygularını dikkate alarak son derece makul ve dengeli davranmıştır. Onun ince ruhlu ve anlayışlı olduğunu gören gençlerin ona muhabbeti daha da artmıştır.
- Hz. Peygamber, gençlerin eğitimine de özel bir önem vermiş ve mescidinin yanında bulunan Suffe isimli bölümde, Ebu Hureyre (ra) gibi birçok genç sahabiye dini öğretmiştir.

Hz. Peygamber'in gençlere verdiği çeşitli sorumluluklar:

- Zeyd bin Sabit'e (ra) diplomatik mektuplar yazdırmış, gelen mektupları tercüme ettirmiştir.
- Musab bin Umeyr'i (ra) Medine'ye öğretmen olarak göndermiştir.
- Muaz bin Cebel'i (ra) idareci olarak Yemen'e göndermiştir.
- Tebük Seferinde sancağı Zeyd bin Sabit'e (ra) vermiştir.
- Üsame bin Zeyd'i (ra) orduya komutan olarak tayin etmiştir.

- Gençler de Hz. Muhammed'in (sav) verdiği görevleri eksiksiz yerine getirmek için gayret etmiştir.
- Genç sahabiler Hz. Peygamber'in zor zamanlarında onun yanında yer almış ve onunla dayanışma içinde olmuşlardır.

5.3. Kültürümüzde Hz. Muhammed ve Ehlibeyt Sevgisi

➤ Sizce kültürümüzde Hz. Muhammed (sav) ve Ehibeyt sevgisi neden önemlidir?

- İslam kültüründe Hz. Peygamber'i ve onun sevdiklerini sevmek büyük bir önem taşır. Peygamber sevgisi imanın gereğidir.
- Hz. Peygamber'in ismi anıldığında ona salavat getirmek, peygamber sevgisinin ve ona duyulan saygının tezahürüdür.
- Toplumumuzda erkek çocuklara sıklıkla verilen Ahmet, Mahmut, Muhammet ve Mustafa gibi isimler de peygamber sevgisinin bir yansımasıdır.

“De ki eğer Allah’ı seviyorsanız bana uyun ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah çok bağışlayıcı, çok esirgeyicidir.”

(Ali İmran 3/31)

- Kültürümüzde Mehmet olarak kullanılan isim de Muhammed isminin Türkçeleşmiş hâlidir.
- Mehmet isminden türetilen Mehmetçik ifadesi, şanlı Türk askerinin adı olmuştur. Buradan hareketle Türk ordusu, peygamber ocağı olarak nitelendirilir.

- Kültürümüzde peygamber sevgisi, edebiyat ve sanatta önemli bir yer tutar. Naat, mevlit, siyer, kırk hadis ve hilye gibi eserlerde bu sevgi işlenir. Bu eserler sadece dinî bir co kuyu değil; aynı zamanda Hz. Muhammed'in (sav) evrensel mesajlarına duyulan ba lılı ı da yansıtır.

Ehlibeyt

Ehlibeyt, Hz. Muhammed'in (sav) eşini, çocuklarını, torunlarını ve yakın akrabalarını kapsar.

- Toplumumuzda, Hz. Peygamber'in emaneti olarak kabul edilen Ehlibeyte büyük bir teveccüh gösterilir.
- Camilerde Allah'ın (cc), Hz. Muhammed'in (sav) ve dört halifenin isimleriyle birlikte Hz. Peygamber'in torunları olan Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in isimlerinin yazıldığı hat levhaları da yer alır.

- Namazda okunan “Salli Barik” duaları da Hz. Peygamber’e ve onun Ehlibeytine yönelik saygı ve sevgiyi ifade eder.
- Ehlibeyt denilince akla gelen isimlerden Hz. Ali’nin kültürümüzde müstesna bir yeri vardır.
- Hz. Ali’ye duyulan ilgi Hz. Peygamber’in ona olan sevgisinden kaynaklanmaktadır.

- Hz. Ali'nin ilmi, cesareti, kahramanlıkları ve hikmetli davranışları Müslümanların ona olan sevgisini daha da pekiştirmiştir.
- Hz. Peygamber ve Ehlibeyt sevgisi, İslam toplumunun temel değerlerinden biri olmuş ve kültürel mirasımızın önemli bir parçası hâline gelmiştir.

5.4. Kur'an'dan Mesajlar

- Hz. Peygamberin şahit, müjdeleyici ve uyarıcı olması sizce ne anlama gelir?

Ahzab Suresi

- Medine Dönemi'nde indirilmiştir.
- 73 ayettir.
- Sure, adını gruplar anlamına gelen “Ahzab” kelimesinden almıştır.
- Surede Hendek ve Benî Kureyza savaşları ile aile hayatına dair bazı hükümler işlenir.

Ahzab Suresinin 45 ve 46. Ayetleri

Rahman ve Rahîm olan Allah'ın adıyla

45-46. Ey Peygamber! Biz seni bir şahit, bir müjdeleyici, bir uyarıcı; Allah'ın izniyle kendi yoluna çağıran bir davetçi ve aydınlatıcı bir kandil olarak gönderdik.

Ahzab Suresinin 45 ve 46. Ayetlerinde Verilen Mesajlar

- Hz. Peygamber; tanık, müjdeci, uyarıcı, Allah'a (cc) çağıran ve etrafını aydınlatan bir ışıktır.
- Hz. Peygamber iman edenleri ebedi mutlulukla müjdelemiş, inkâr ve isyan edenleri ise ilahi azapla uyarmıştır.
- Hz. Muhammed (sav); insanları Allah'a (cc) iman, ibadet ve itaat etmeye çağırmıştır.

Nahl Suresi

- Mekke Dönemi'nde indirilmiştir.
- 128 ayettir.
- Sure, adını 68. ayette geçen ve bal arısı anlamına gelen “Nahl” kelimesinden almıştır.
- Surede başlıca, kâinatta Allah'ın (cc) varlığını ve birliğini gösteren deliller, vahiy, öldükten sonra dirilme gibi konular yer almaktadır.

Nahl Suresinin 43 ve 44. Ayetleri

Rahman ve Rahîm olan Allah'ın adıyla

43. Senden önce de ancak kendilerine vahiy indirdiğimiz kişileri peygamber olarak gönderdik. Eğer bilmiyorsanız bilgi sahibi olanlara sorun.

44. O peygamberleri apaçık delillerle ve kutsal metinlerle gönderdik. İnsanlara indirdiklerimizi kendilerine açıklamak için ve (ola ki üzerinde) düşünürler diye sana da uyarıcı kitabı indirdik.

Nahl Suresinin 43 ve 44. Ayetlerinde Verilen Mesajlar

- Allah (cc) insanlar arasından peygamberler göndermiştir.
- Hz. Muhammed'den (sav) önce de başka peygamberler gönderilmiştir.
- Vahiy ve peygamberlik gibi konularda bilgi, doğru kaynaklardan edinilmelidir.

- Bütün peygamberler mucize ve kitaplarla desteklenmiştir.
- Hz. Peygamber'in görevleri arasında vahyi insanlara tebliğ etmek ve açıklamak yer alır.
- Kur'an-ı Kerim, insanların düşünüp ders almaları gereken ilahi bir kitaptır.

NELER ÖĞRENDİK?

- Hz. Muhammed'in beşerî ve peygamberlik yönünü
- Hz. Muhammed'in (sav) örnekliğini
- Kültürümüzde Hz. Muhammed (sav) ve Ehlibeyt sevgisini
- Ahzab suresinin 45 ve 46, Nahl suresinin 43 ve 44. ayetlerinin mesajlarını